

Corona en discriminatiemeldingen in Nederland

Mei 2020

discriminatie.nl

Corona en discriminatiemeldingen in Nederland

Toen het coronavirus nog een ver-van-mijn-bed-show leek die zich voornamelijk in China afspeelde, ontvingen antidiscrimatievoorzieningen (ADV's) al de eerste signalen dat mensen met een Oost-Aziatisch uiterlijk in Nederland met discriminatie te maken kregen naar aanleiding van dit virus. Zo ontvingen de ADV's ruim 3.000 meldingen over het lied 'Voorkomen is beter dan Chinezen', dat in februari op Radio 10 te horen was. Nu Nederland zelf al een tijd in de greep is van corona, blijkt dat mensen met een Oost-Aziatisch uiterlijk nog steeds discriminatie ervaren en dat ook andere groepen discriminatie melden in relatie tot het virus. In dit bericht worden de 139 overige corona-gerelateerde meldingen bij ADV's in de periode januari – april 2020 nader geanalyseerd; wie krijgen er met discriminatie te maken en op welke manier?

Zondebok

Veruit de meeste meldingen die verband houden met het coronavirus gaan over discriminatie van mensen met een Oost-Aziatisch uiterlijk. Omdat de eerste besmetting met covid-19 is vastgesteld in China, is dit voor sommige mensen aanleiding om Chinese mensen te stigmatiseren en uit te sluiten. Ook niet-Chinese mensen met een Oost-Aziatisch uiterlijk hebben hiermee te maken. In veel gevallen gaat het om een vorm van vijandige bejegening, bijvoorbeeld het op straat uitgescholden worden voor 'corona' of 'fucking Chinese'. Ook opmerkingen als 'rot op naar je eigen land' komen geregeld voor. Er blijken zelfs gezagsdragers te zijn die zich hieraan schuldig maken:

Melder zegt dat zijn zoon stond te wachten op de bus toen een politieauto langzaam voorbij kwam rijden. Een van de agenten in de auto wijst naar de melder, schreeuwt "corona" en lacht daarna. (De politie heeft de klacht opgepakt.)

Het blijft niet altijd bij uitschelden alleen. In een aantal meldingen is sprake van andere vormen van intimidatie, zoals achtervolgen en negeren. Zo meldde een vrouw met een Oost-Aziatisch uiterlijk dat zij al een half uur in een winkel stond te wachten en als enige niet geholpen werd. Toen ze aangaf dat niemand haar wilde helpen, keken medewerkers elkaar alleen maar aan.

Daarnaast zijn er verschillende meldingen van bedreiging en fysiek geweld. Een voorbeeld hiervan is de mishandeling van een Chinese studente, nadat ze een groep studenten had gevraagd het 'coronalied' niet te zingen.

Een vrouw met een Chinees uiterlijk wordt door meerdere jongens uitgescholden voor “coronavirus” op een treinstation. Ze wordt bespuugd, achtervolgd en een van de jongens probeert haar te schoppen. Daardoor valt geld uit haar tas, dat door de jongen wordt meegenomen.

ADV's ontvingen 23 meldingen over discriminatie van Chinese studenten in een flat. In de lift van het gebouw werden racistische leuzen als 'Chinese corona' en 'Die Chinese' aangebracht en de wanden werden met poep besmeurd. De straat, waar veel studenten wonen, wordt nu door veel mensen de 'Coronasteeg' genoemd.

Naast de meldingen die direct bij de ADV's zijn gedaan, hebben de ADV's ook 124 meldingen doorgestuurd gekregen van Jiye Seong-Yu. Deze Koreaanse vrouw heeft naar aanleiding van een incident dat ze zelf heeft meegemaakt, een enquête opgezet over ervaringen van discriminatie en deze onder de aandacht gebracht bij verschillende Facebookgroepen¹. De reacties hierop zijn gedeeld met de ADV's. Veel van deze meldingen hadden betrekking op voorvallen in de vijf grootste steden van Nederland (65%). Net als de meldingen die hierboven zijn beschreven, ging het hierbij veelal om discriminatoire opmerkingen op straat.

De impact van de incidenten is groot. Verschillende melders hebben aangegeven zich niet (meer) veilig te voelen op straat en één vrouw durft haar huis niet meer uit te gaan.

Racisme jegens andere groepen

Racistische incidenten omtrent het coronavirus beperken zich niet tot mensen met een Oost-Aziatisch uiterlijk. Ook mensen die niet in deze groep vallen melden discriminatie op grond van herkomst of huidskleur. We zien dat alledaags racisme ook in deze tijden gewoon doorgaat. Zo zijn er verschillende meldingen over het wel aanspreken of beboeten van groepen mensen met een donkere huidskleur vanwege het samenscholingsverbod, terwijl dit niet gebeurt bij andere groepen bestaande uit witte mensen. Een vrouw afkomstig uit Oost-Europa kreeg van haar huisbaas te horen dat zij terug moet naar haar eigen land, omdat ze een gevaar zou worden vanwege corona. Vervolgens is haar de toegang tot haar woning belemmerd.

Melder wordt in een supermarkt geconfronteerd met discriminerende opmerkingen als hij een pak wc-papier koopt. Een andere klant zegt tegen hem: “Ja jullie, buitenlanders, Marokkanen en Turken. Nu plunderen en straks, als er een tekort is, duurder aan ons verkopen.

¹ <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/uitgescholden-en-bedreigd-want-alle-chinezen-hebben-corona-b563944c/>

Tijdens een treinrit vangt de melder een gesprek op tussen de conducteur en een groepje medereizigers met een donkere huidskleur. De conducteur vraagt hen op een onvriendelijke manier waar zij heen gaan met de trein. Als de mannen in het Engels antwoorden dat zij op weg zijn naar hun werk, vraagt de conducteur wat voor werk zij dan doen. Want, zo zegt hij, alleen mensen met een vitaal beroep mogen met de trein reizen. Verder is reizen volgens hem verboden, wat niet klopt. De mannen blijven beleefd. Als het gesprek wordt beëindigd, loopt de conducteur door. Noch de melder, noch een andere witte treinreiziger wordt door de conducteur bevroegd over hun reisdoel.

Verschillende meldingen zijn afkomstig van mensen die zich op grond van hun islamitische geloof gediscrimineerd voelen. Eén melder viel het op dat in nieuwsberichten over corona veel foto's van migranten met een hoofddoek te zien zijn, alsof er een link is tussen deze twee zaken. De melder vindt dit stigmatiserend.

Coronamaatregelen en discriminatie

Verschillende maatregelen die genomen zijn in de strijd tegen het coronavirus, en de naleving daarvan, blijken gevoelens van discriminatie teweeg te brengen. Een aantal melders voelt zich gediscrimineerd omdat zij door hun lichamelijke beperking niet toegelaten worden in de supermarkt. Het gaat om melders die in een rolstoel zitten of met krukken lopen en daardoor het verplichte winkelkarretje niet kunnen gebruiken. Ook zijn er meldingen over kinderen die de toegang tot winkels geweigerd wordt. Een melder met een chronische ziekte voelt zich gediscrimineerd omdat de zorg vanuit een zorgorganisatie is weggevallen. De melder valt volgens de organisatie in de risicogroep en daarom komt er nu niemand bij hem thuis. Verder meldde een dove man dat de ondertiteling op televisie via TT888 sinds de coronacrisis zeer slecht lijkt. Er ontbreken stukken, terwijl een goede informatievoorziening juist in deze tijd erg belangrijk is. Een andere melder vindt het discriminerend voor bepaalde groepen, zoals kinderen en daklozen, dat je vanwege het coronavirus in bepaalde winkels alleen met een pinpas kunt betalen en niet met contant geld.

Publieke opinie

Het debat rondom de coronacrisis en uitspraken die werden gedaan in de media leidden ook tot meldingen. Daarbij ging het om uitspraken in het kader van ethische vraagstukken over wie er recht heeft op zorg nu de zorg onder druk staat. Zo was er een melding over de volgende quote uit een column van Bert Wagendorp in de Volkskrant: "Ik vind (in principe) dat iedereen over zijn eigen lichaam gaat. Roken, drinken, schransen, be my guest. Althans, tot een van mijn geliefden dringend een ic-bed nodig heeft en die allemaal zijn bezet door

zwaarlijvige coronapatiënten. Dat zal zeker ten koste gaan van mijn liberale opvattingen en solidariteit." Volgens de melder zet de columnist hiermee aan tot discriminatie van mensen met overgewicht bij toegang tot de gezondheidszorg.

Een vrouw van 72 voelt zich tijdens de coronacrisis achtergesteld ten opzichte van jongeren. Ze meent dat op grond van overheidsbeleid jongeren voorrang krijgen bij medische zorg en ouderen opgeofferd worden voor immuniteit van de rest van de Nederlandse bevolking.

Melder is oud en chronisch ziek en vindt het heel erg dat hij op de IC minder kans maakt om geholpen te worden dan iemand die jong en "gezond" is.

Ook een uitspraak van Jort Kelder bij Omrop Fryslân werd door een melder als bijzonder beledigend en discriminerend ervaren: "We zijn 80-plussers die te dik zijn en gerookt hebben aan het redden. Dat is statistisch dus wel wat er gaande is. Op een gegeven moment moet er gewoon een belangenafweging komen: hoeveel economische schade is ons het redden van mensen die waarschijnlijk daarna binnen twee jaar waren doodgegaan waard?" Dit soort uitspraken geeft melders het gevoel dat zij niet meer volledig meetellen in de maatschappij, alsof hun leven minder waard is dan dat van anderen.

In deze tijden van crisis zien we veel voorbeelden van solidariteit en hulpvaardigheid. Tegelijkertijd doen zich in de context van corona echter ook gevallen en gevoelens van racisme en discriminatie op andere gronden voor. Het is een mensenrecht om niet gediscrimineerd te worden, óók in tijden van crisis.

Tekst

Bauke Fiere, RADAR
Saskia van Bon, Art. 1

Uitgave

Discriminatie.nl, de landelijke vereniging van antidiscriminatievoorzieningen.
Geactualiseerde versie, 20 mei 2020.